

Odolena Voda: S. od Prahy, v. od Kralup nad Vltavou, vpravo za viaduktem u výjezdu z O. Vody k Veliké Vsi. Odkryv na sv. svahu nevýrazné tonalitové elevace, na jejímž temeni vede stará železniční vlečka do Úžic. Abradovaný povrch tonalitového tělesa s málo mocným pokryvem křídových sedimentů (jílovců), na bázi s tonalitovým konglomerátem. Zbytky fosfatických slabě laminovaných krust a přímelení epibionti na klastech konglomerátu. Detailní popis in Nekvasilová-Hradecká-Žítt (Geologie a paleontologie lokality Odolena Voda etc., Bohemia cent., v tisku).

Kuchyňka: Vrch na jv. okraji obce Brázdim, cca 3,5 km v. od okraje města Brandýsa nad Labem. Výrazná silicitová elevace s velkým opuštěným lomem. Fosforitové krusty zjištěny na abraďovaných površích silicitu mimo tento lom, v malé vylámané depresi pod vrcholem elevace (kóta 242). Krusty výrazně laminované, s vysokým obsahem Fe. O lokalitě obecně viz Záruba (1949).

Plaňany: Cca 12 km ssv. od Kolína, cca 4 km jjz. od Peček, velký rulový lom na v. okraji obce Plaňany, s. od nádraží. Na abraďovaném rulovém podkladu jsou v sv. části lomu (1. etáž, stav r. 1991) v nepravidelných depresích výplně rulových konglomerátů a nadložních vápnitých jílovců. Na klastech nejvyšších poloh konglomerátu relikty laminovaných fosfatických krust. Lokalita popsána např. Soukupem (1966) a Zieglerem (1992).

Kaňk-propad: J. svah vrchu Kaňk na s. okraji Kutné Hory, jjv. od hlavního vrcholu (kóta 353), velmi zhruba mezi vrstevnicemi 300-320 m (dosud nezaměřeno). Okrouhlý propad terénu v důsledku poddolování, hloubka okolo 25 m, průměr cca 40-50 m. Odkryt silně abraďovaný povrch rulového masivu s lokálně vyvinutými konglomeráty a nadložními vápnitými jílovcí. Nejvyšší části profilu tvořeny mocnými sprašemi a hlinami. V nejvyšší poloze konglomerátu zjištěna fosfatizace karbonátové matrix, podobně jako na lokalitě Radim (viz Žítt 1992).

Běstvína: Cca 8 km jv. od Ronova nad Doubravou, při z. straně silnice z Běstvíny do Spačic, cca 350 m j. od odbočky silnice do Pařížova. V malém lůmku, situovaném na j. okraji nízké zalesněné elevace, cca 80 m od silnice, je odkryto těleso granulitových rul. V jedné z drobných depresí podkladu je zachována křídová výplň, na bázi s konglomerátem a v nadloží s vápnitými jílovcí. Tenké fosfatické krusty a přisedlé foraminifery *A. longa* na zlomcích ruly ve výplavu z bazální části profilu. Tyto fragmenty pocházejí patrně jako znečištění vzorku z rozrušených povrchů podložních vaounů. V nadložních jílovcích bohatá fauna a fosfatické intraklasty různých typů, některé osídleny epibionty. Detailněji o lokalitě viz Žítt-Nekvasilová (Běstvína u Ronova nad Doubravou etc., Bohemia cent., v tisku).

Geol. ústav AVČR, Rozvojová 135, 165 00 Praha 6

NOVÉ POZNATKY O LILIJÍCH PŘÍBŘEŽNÍHO VÝVOJE ČESKÉ KŘÍDY (KOLÍNSKÁ LITOFACIÁLNÍ OBLAST)

NEW DATA ON CRINOIDS FROM THE COASTAL DEPOSITS OF THE BOHEMIAN CRETACEOUS (KOLÍN LITHOFACIES AREA)

(13-14 Nymburk, 13-23 Chlumeck nad Cidlinou, 13-32 Kolín, 13-41 Čáslav, 13-42 Pardubice,
13-43 Golčův Jeníkov)

Jiří Žítt

Crinoidea, Cenomanian-Turonian, Bohemia

V příbřežních sedimentech české křídý (svrchní cenoman-spodní turon), vzniklých v erozivních úsecích pobřeží (viz Houša 1991), byl výskyt lilijic znám již nejstarším autorům, zabývajícím se geologií a makrofaunou tohoto faciálního vývoje (např. Frič 1869, 1911). Systematickým studiem těchto lilijic se však v podstatě zabývali pouze Gislén (1925), Sieverts-Doreck (1958), Rasmussen (1961) a Nekvasilová-Prokop (1963, 1964).

V posledních letech provedl autor této předběžné zprávy v kolínské litofaciální oblasti nové rozsáhlé vzorkování (přes 300 vzorků) v profilech na dosud existujících lokalitách. Šlo v podstatě nejen o výzkum vyhledávací, ale jeho účelem bylo i zajištění dostatečného množství materiálu fosilií a poznání distribuce jednotlivých taxonů v této oblasti české křídý. Kromě toho byl využit i starší materiál ze sbírek Národního Muzea v Praze, kde byli zastoupeni i jedinci z dnes již neexistujících lokalit (Krakovany, Kolín-Zálabí). Vzorkování v rámci kaňkských vrstev korycanského souvrství (sensu Houša 1991) a v bazálních částech bělohorského souvrství bylo provedeno na lokalitách: Běstvína, Kamajka, Kutná Hora-Kaňk, K. H. Turkaňk, K. H. Karlov, Markovice, Nová Ves I, Radim, Skalka u Velimi, Skalka u Žehušic, Starkoč, Vítězov a Zbyslav. Ve skutečných vrstvách korycanského souvrství (sensu Houša 1991) byly odbírány vzorky na lokalitách Miskovice a Mezholezy u Kutné Hory.

Ve výplavech bylo determinováno celkem 12 druhů lilijic. Jsou to: Isocrinida-Isocrinus? cf. *cenomansensis* (d'Orbigny, 1850), I.? aff. *lanccolatus* (Roemer, 1840), I.? sp. (u všech izolované kolumnální elementy); Cyrtocrinida-Cyathidium cf. *depressum* Sieverts, 1931 (kalichy, brachialia); Comatulida-Semiometra *bohemica* Gislén, 1925, *S. impressa* (Carpenter, 1881), *Remesimetra discoidalis* (Gislén, 1925) (kalichy, CD); Roveacrinida-Roveacrinus *communis* Douglas, 1908, R. aff. *communis* Douglas, 1908, R. *geinitzi* Schneider, 1989, *Orthogonocrinus* aff. *apertus* Peck, 1943, *O. janeti* (Valette, 1917) (kalichy). Lilijice řádu Millericrinida, zmiňované v kolínské oblasti Fričem (1911), tj. *Bourgeticrinus ellipticus* (d'Orbigny), nebyly zjištěny.

V materiálech izolovaných izokrinidních a komatulidních brachiálních a cirálních elementů bylo předběžně odlišeno 11 morfologických typů; problém jejich druhové příslušnosti ovšem zůstává otevřen. Pouze u jedné skupiny cirálií byla se značnou pravděpodobností určena jejich příslušnost ke komatulidnímu druhu *Remesimetra discoidalis*. Nejvýznačnějším a nejnapadnějším tvarem jsou zde protažené velmi masivní čínkovité elementy. Velký význam mají nálezy ojedinele dobře zachovalých segmentů ramen, pinulí či cirů z lokality Skalka u Velimi (sublokalita Václav, jílovce z nadloží konglomerátu), jež umožnily vzájemnou konspecifikaci několika typů zcela izolovaných elementů.

Ve studovaných sekvencích jsou bezesporu nejhojnější lilijice izokrinidní a komatulidní; zvláště poslední z nich jsou prakticky všudypřítomné. Vzácné jsou lilijice roveacrinidní, avšak kromě dříve známé lokality Zbyslav (Nekvasilová-Prokop 1963) byly zjištěny nově na lok. Karlov, Skalka u Velimi, Radim a Miskovice(!). U cyrtokrinidních lilijic byl revidován starý Zázvorkův materiál, částečně jím publikovaný (Zázvorka 1939), avšak jejich výskyt byl rovněž rozšířen o řadu lokalit, kde byly ovšem nalezeny jen jejich izolované brachiální elementy.

Komplikovaným problémem při studiu lilijic příbřežních sedimentů je hodnocení tafonomických rysů jejich asociací. Studium tafonomické problematiky ostnokožců zde v současnosti začíná být teprve rozvíjeno. Charakter tafocenóz s ostnokožci je výrazně odlišný v jednotlivých litologiích. Výsadní postavení ve studiu těchto otázek získává trojice lokalit, situovaná na svahu a na úpatí vrchu Bedřichov, a to lokality Vítězov, Nová Ves I a Skalka u Velimi, postihující velké výškopisné, litologické, sedimentologické, paleontologické a nejspíše i stratigrafické rozdíly.